

Otázka: NATO

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): petula

Obsah

3 Úvod

4 Historie

4.1 Bruselská dohoda

4.2 Washingtonská smlouva

4.3 Článek

4.4 Přejít k vojenské struktuře a rozšíření aliance

4.4.1 Pochyby o NATO

4.4.2 Uvolňování napětí se státy Varšavské smlouvy

4.4.3 Postupné připojení někdejších nepřátel a dalších zemí

5 Smlouva a cíle NATO

6 Bezpečnostní úkoly NATO

7 Členské země NATO

3 Úvod

NATO nebo také Severoatlantická aliance, anglicky North Atlantic Treaty Organisation, je vládní organizace, která sdružuje plně suverénní a nezávislé státy. Aliance je pro ně demokratickým fórem, mohou zde řešit jakékoli problémy a přijímat politická a vojenská řešení k otázkám, které se týkají jejich bezpečnosti. Poskytuje členským státům struktury umožňující vzájemné konzultace a spolupráci členských států v politické, vojenské a hospodářské oblasti, jakož i ve vědě, technice a jiných nevojenských oborech. V současnosti je v Alianci sdruženo 29 zemí.

4 Historie

4.1 Bruselská dohoda

V roce 1945 skončila 2. světová válka, která trvala 6 let a přinesla mnoho utrpení. Západoevropské země a Spojené státy americké po tomto roce začaly snižovat počty vojáků a demobilizovat (zrušení válečné pohotovosti armády; převedení hospodářství do mírového stavu) armádu. Na druhé straně také vítězný Sovětský svaz se snažil udržet armádu ve stejné velikosti. Bruselská dohoda, kterou v březnu 1948 podepsalo pět západoevropských států, byla reakcí na tuto hrozbu z východu. Tuto dohodu podepsali Velká Británie, Lucembursko, Belgie, Francie a Nizozemsko. Dohoda těmto státům zaručovala prohloubení vzájemných vztahů a posílení bezpečnosti proti ideologické, vojenské a politické hrozbě, kterou SSSR pro ně představoval. Následovala jednání s Kanadou a Spojenými státy americkými o přistoupení k dohodě a vytvoření jednotné aliance.

4.2 Washingtonská smlouva

Podpisem Washingtonské smlouvy v dubnu 1949 o vzniku Severoatlantické aliance vytvořilo deset evropských států (Spojené království, Francie, Portugalsko, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie a Island), Spojené státy americké a Kanada společný bezpečnostní systém, založený na partnerství.

4.3 Článek 5

Klíčovou částí dohody je článek 5, který zaručuje všem členským zemím kolektivní obranu v případě napadení. Tento bod byl míněn především jako varování Sovětskému svazu před útokem na státy západní Evropy. V takovém případě by se totiž za napadené považovaly i Spojené státy, které tehdy jako jediné mohly na takový krok efektivně reagovat.

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“ (Článek 5 Severoatlantické smlouvy)

Po celou éru studené války si udržel článek 5 natolik odstrašující sílu, že nemusel být nikdy použit. Poprvé se na něj členské země NATO odvolaly po teroristických útocích na New York a Washington v září 2001, když se rozhodly pro invazi do Afghánistánu.

4.4 Přechod k vojenské struktuře a rozšíření aliance

Zpočátku mělo uzavření dohody tedy spíše politický význam, ovšem na počátku 50. let pod tlakem událostí kolem korejské války začali signatáři (člověk nebo stát, který podepsal nějaký významný dokument, smlouvu či petici) smlouvy formovat ryze vojenskou strukturu.

V roce 1952 se připojilo Řecko a Turecko. Západní Německo po získání plné suverenity nakonec vstoupilo do NATO v roce 1955. Zajímavostí je, že sami Sověti o rok dříve vyjádřili přání do NATO vstoupit, byli ale odmítnuti.

4.4.1 Pochyby o NATO

V následujících letech rostly pochyby, zda NATO není příliš podřízeno výhradně americkým a britským zájmům. To se dotklo především Francie, která se cítila v podřadném postavení. To vyvrcholilo v roce 1966, kdy země odstoupila z vojenské struktury aliance a zůstala jen politickým členem. Velitelství aliance se přesunulo z francouzského Rocuencourtu do belgického Bruselu.

4.4.2 Uvolňování napětí se státy Varšavské smlouvy

Na konci 60. let Aliance formuluje principy udržování přiměřené obrany a zároveň se vyslovuje pro uvolňování napětí se státy Varšavské smlouvy. V listopadu 1968 odsuzuje Severoatlantická rada (NAC - North Atlantic Council, rada složená z premiérů a ministrů zahraničí členských zemí NATO) okupaci Československa.

V roce 1970 vstoupila v platnost smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) a Američané zahajují se Sověty jednání o omezení jaderného arzenálu (SALT). Na základě toho Aliance souhlasila s uskutečněním rozhovorů se SSSR a s dalšími zeměmi Varšavské smlouvy o omezení vojenských sil ve střední Evropě.

4.4.3 Postupné připojení někdejších nepřátel a dalších zemí

V roce 1982 se připojilo Španělsko a na konci 80. let dochází ke sbližování se zeměmi východního bloku organizovanými ve Varšavské smlouvě. V roce 1990 po pádu komunistických režimů ve východní Evropě je pak podepsána Společná deklarace o neútočení a vzniká Severoatlantická rada pro spolupráci. Bruselský summit NATO o čtyři roky později přijímá program Partnerství za mír a nabízí svým někdejším nepřátelům začlenění do svých struktur.

Mezi členské země NATO se tak postupně zařadila většina států bývalé Varšavské smlouvy. 12. března 1999 předali ministři zahraničí Česka, Maďarska a Polska své americké kolegyni Madeleine Albrightové (bývalá ministryně zahraničních věcí USA, významná úloha v rozšiřování NATO o země bývalého východního bloku) příslušné ratifikační listiny (jde o listinu, obsahující ratifikaci - schválení, která je formálním vyjádřením souhlasu státu být vázán mezinárodní smlouvou), a jejich země se tak také staly členy NATO.

V roce 2004 se v největší vlně rozšiřování NATO připojilo 7 států: Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Bulharsko, Slovinsko a Slovensko. 1. dubna 2009 přistoupily Chorvatsko a Albánie, 5. června 2017 Černá Hora.

5 Smlouva a cíle NATO

Smlouva potvrzuje jejich individuální práva, jakož i jejich mezinárodní závazky v souladu s Chartou OSN. Ukládá všem členským státům sdílet rizika a povinnosti, jakož i výhody kolektivní bezpečnosti a vyžaduje od každého z nich závazek nevstupovat v žádné jiné mezinárodní ujednání, jež by mohlo být v rozporu se smlouvou.

Základním posláním NATO je ochrana svobody a bezpečnosti všech jeho členů politickými i vojenskými prostředky v souladu se zásadami Charty OSN. Od samého počátku své existence pracuje Aliance pro vytvoření spravedlivého a trvalého mírového pořádku v Evropě, založeného na společných hodnotách demokracie, lidských práv a právního státu.

Prostředky, jimiž Aliance uskutečňuje svoji bezpečnostní politiku, zahrnují udržování dostatečné vojenské síly pro zabránění válce a zajištění účinné obrany, celkovou schopnost zvládat krize ohrožující bezpečnost jejích členů a aktivní prosazování dialogu s ostatními státy a kooperativního přístupu k evropské bezpečnosti včetně opatření k dosažení dalšího pokroku v oblasti omezování zbrojení a odzbrojení.

6 Bezpečnostní úkoly NATO

Základní úkoly Aliance potřebné k dosažení svého cíle. NATO představuje nepostradatelné základy pro stabilní společnost v Evropě založené na rozvoji demokratických institucí a odhodlání řešit spory mírovou cestou.

- Snaží se vytvořit prostředí, ve kterém nebude žádný stát schopen zastrašovat nebo činit nátlak na kterýkoli evropský národ, nebo prosazovat svoji nadvládu prostřednictvím hrozby silou nebo jejím použitím.
- Slouží jako transatlantické fórum pro spojenecké konzultace k problémům dotýkajících se jejích členů, včetně takového vývoje, který by mohl ohrozit jejich bezpečnost.
- Napomáhá koordinaci jejich úsilí na poli společných zájmů.
- Zajišťuje odstrašení a obranu proti všem formám agrese vůči území kteréhokoli členského státu NATO
- Zachovává strategickou rovnováhu v Evropě.
- Umožňuje konzultace a spolupráci na poli politiky a ekonomiky i v dalších nevojenských oblastech, stejně jako formulování integrovaných plánů společné obrany; budování infrastruktury, která je nezbytná pro zajištění operační infrastruktury potřebné pro zajištění operační schopnosti ozbrojených sil, a organizování programů společného

výcviku a cvičení.

7 Členské země NATO

Původní státy

- Dánsko
- Island
- Itálie
- Lucembursko
- Nizozemsko
- Norsko
- Portugalsko
- Velká Británie
- USA

První rozšíření (18. 2. 1952)

- Řecko
- Turecko

Druhé rozšíření (19. 5. 1955)

- Západní Německo

Třetí rozšíření (30. 5. 1982)

- Španělsko

Čtvrté rozšíření (12. 3. 1999)

- Česká republika
- Maďarsko
- Polsko

Páté rozšíření (29. 3. 2004)

- Bulharsko
- Estonsko
- Lotyšsko
- Litva
- Slovensko
- Slovinsko

Šesté rozšíření (1. 4. 2009)

- Albánie
- Chorvatsko

Sedmé rozšíření (5. 6. 2017)

- Černá Hora